



## حقوق اداری

سری کتابهای کمک آموزشی کارشناسی ارشد

مجموعه حقوق

مؤلف: حامد هوشیاران

سرشناسه	: هوشیاران، حامد
عنوان	: حقوق اداری
مشخصات نشر	: تهران: مشاوران صعود ماهان، ۱۳۹۹
مشخصات ظاهری	: ۲۸۳ ص
فروست	: سری کتابهای کمک آموزشی کارشناسی ارشد
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۸-۷۶۱-۷
وضعیت فهرست نویسی	: فیبای مختصر
یادداشت	: این مدرک در آدرس <a href="http://opac.nlai.ir">http://opac.nlai.ir</a> قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۸۸۹۹۱۴۳



نام کتاب: ..... حقوق اداری  
مولف: ..... حامد هوشیاران  
ناشر: ..... مشاوران صعود ماهان  
نوبت و تاریخ چاپ: ..... اول / ۱۳۹۹  
تیراژ: ..... ۱۰۰۰ نسخه  
قیمت: ..... ۷۱۰/۰۰۰ ریال  
شابک: ..... ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۴۵۸-۷۶۱-۷

انتشارات مشاوران صعود ماهان: خیابان ولیعصر، بالاتر از تقاطع مطهری،  
روبروی قنادی هتل بزرگ تهران، جنب بانک ملی، پلاک ۲۰۵۰  
تلفن: ۴-۸۸۱۰۰۱۱۳

# سخن ناشر

## «ن والقلم و ما یسطرون»

کلمه نزد خدا بود و خدا آن را با قلم بر ما نازل کرد.

به پاس تشکر از چنین موهبت الهی، موسسه ماهان درصدد برآمده است تا در راستای انتقال دانش و مفاهیم با کمک اساتید مجرب و مجموعه کتب آموزشی خود برای شما داوطلبان ادامه تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد گام موثری بردارد. امید است تلاش‌های خدمتگزاران شما در این موسسه پایه‌گذار گام‌های بلند فردای شما باشد. مجموعه کتاب‌های کمک آموزشی ماهان به‌منظور استفاده داوطلبان کنکور کارشناسی ارشد سراسری و آزاد تالیف شده‌اند. در این کتاب‌ها سعی کرده‌ایم با بهره‌گیری از تجربه اساتید بزرگ و کتب معتبر داوطلبان را از مطالعه کتاب‌های متعدد در هر درس بی‌نیاز کنیم.

دیگر تالیفات ماهان برای سایر دانشجویان به‌صورت ذیل می‌باشد.

● **مجموعه کتاب‌های ۸ آزمون:** شامل ۵ مرحله کنکور کارشناسی ارشد ۵ سال اخیر به همراه ۳ مرحله آزمون تالیفی ماهان همراه با پاسخ تشریحی می‌باشد که برای آشنایی با نمونه سوالات کنکور طراحی شده است. این مجموعه کتاب‌ها با توجه به تحلیل ۳ ساله اخیر کنکور و بودجه‌بندی مباحث در هریک از دروس، اطلاعات مناسبی جهت برنامه‌ریزی درسی در اختیار دانشجو قرار می‌دهد.

● **مجموعه کتاب‌های کوچک:** شامل کلیه نکات کاربردی در گرایش‌های مختلف کنکور کارشناسی ارشد می‌باشد که برای دانشجویان جهت جمع‌بندی مباحث در ۲ ماهه آخر قبل از کنکور مفید می‌باشد.

بدین‌وسیله از مجموعه اساتید، مولفان و همکاران محترم خانواده بزرگ ماهان که در تولید و به‌روزرسانی تالیفات ماهان نقش موثری داشته‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر می‌نماییم.

دانشجویان عزیز و اساتید محترم می‌توانند هرگونه انتقاد و پیشنهاد درخصوص تالیفات ماهان را از طریق سایت ماهان به آدرس [mahan.ac.ir](http://mahan.ac.ir) با ما در میان بگذارند.

موسسه آموزش عالی آزاد ماهان

# سخن مؤلف

خُنک نیک‌بختی که در گوشه‌ای / بدست آرد از معرفت توشه‌ای

(سعدی)

پیش‌بینی علمی نشان می‌دهد که در سال ۲۰۲۰ هر هفتاد روز حجم دانش بشری دو برابر می‌شود. این مطلب نشانگر سرعت کهنه شدن مطالب علمی در سال‌های پیش‌رو است. «پیتر دراگر» پدر مدیریت قرن بیستم می‌گوید: «تغییر را نمی‌توان مهار کرد، ولی می‌توان از آن پیش‌افتاد». امروزه باید به پیشواز تغییر و تحول رفت. نیازهای جوامع بشری هر دم فزون‌تر و پیچیده‌تر شده و هر روز در حال تکوین، تحول و دگرگونی است، علم حقوق اساس و کارپایه‌ی تمدن نوین انسان است.

متأسفانه جوامع، فرصت‌های معقول جهت چگونگی و چرایی درست آموختن پدید نمی‌آورند و به این سبب هزینه‌های زیادی جهت تصحیح و اصلاح آموزه‌های غلط انجام می‌گردد.

یکی از دشواری‌هایی که برای دانش‌پژوهان حقوق به هنگام مطالعه و فراگیری آموزه‌های حقوق پدید می‌آید، تنوع و گونه‌گونی مقالات و کتاب‌ها و نیز اختلاف‌نظرهایی است که در موضوعات و مباحث مختلف به چشم می‌خورد. به همین سبب در سال‌های اخیر شاهد افزایش عناوین و نشر کتاب‌هایی هستیم که به گردآوری آرا و اندیشه‌های حقوق‌دانان در کتابی واحد اهتمام ورزیده‌اند.

در کتاب «حقوق اداری» کوشش ما بر این مهم متمرکز شده است تا ضمن ارائه مطالب مطرح شده در کتاب‌های معتبر «حقوق اداری» و جزوات اساتید دانشگاه و آخرین تغییرات قوانین مربوطه، با ارجاعی دقیق، از نیاز داوطلبان غافل نشویم. علاوه بر این، پاسخ‌های تشریحی به سوالات آزمون‌های مختلف با تکیه بر بهترین روش پاسخ‌گویی، (یعنی عبور از گزینه‌های غلط با تکیه بر استدلال‌های قوی) و رسیدن به پاسخ صحیح، ممکن می‌باشد.

این اثر محصول همت و تلاشی جمعی است. لازم می‌دانم از سرکار خانم محجوبه یدالله‌پور که در امر ویراستاری علمی کتاب کمک نموده‌اند، کمال تشکر و قدردانی را نمایم.

قطعاً هر اثری کامل‌ترین نبوده و بی‌نشان از نقصان و کاستی نخواهد بود. امید که با هدف تداوم راه و نیاز مشترک‌مان، خالصانه و صمیمانه نقاد و پالایشگر اندیشه‌ها و نظرات خویش باشیم.

در محفلی که خورشید اندر شمار ذره است / خود را بزرگ دیدن شرط ادب نباشد

حامد هوشیاران

۹	فصل اول: کلیات
۱۰	تعریف حقوق اداری
۱۰	تفاوت حقوق اداری با حقوق اساسی
۱۰	تعریف حقوق اداری از دو دیدگاه
۱۱	اعمال اجرایی قوه مجریه
۱۲	تعریف اداره
۱۲	تفاوت قانون گذاری و عمل اداره کردن
۱۲	نظریه دولت - ژاندارم و نظریه دولت - رفاه
۱۳	حقوق مردم در برابر دستگاه های اجرایی
۱۳	منابع حقوق اداری
۱۳	اصول حاکم بر سازمان های اداری
۱۴	پلیس اداری
۱۶	امر عمومی
۱۷	سوالات چهارگزینه ای تالیفی و پاسخنامه تشریحی فصل اول
۲۱	سوالات چهارگزینه ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل اول
۲۵	سوالات چهارگزینه ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل اول
۳۱	فصل دوم: سازمان و دستگاه های اداری کشور
۳۲	بخش اول: سازمان های اداری کشور
۳۲	اشخاص حقوقی سازمان های اداری
۳۲	اقسام اشخاص حقوقی
۳۴	اموال و ثروت های عمومی
۳۵	بخش دوم: دستگاه های اداری کشور
۳۵	مقامات عالی دستگاه های اداری کشور
۳۵	مقام رهبری و ریاست جمهوری و وزیران
۳۷	وزارتخانه ها
۳۹	نهاد ریاست جمهوری
۳۹	نظارت تعقیبی
۴۰	اختیار مالی و قضایی
۴۰	انتقال اختیارات
۴۲	هیئت وزیران
۴۲	سازمان اداری کشور در شهرستان ها
۴۲	سیستم ها یا سبک های اداری
۴۴	نحوه نظارت بر اشخاص حقوقی حقوق عمومی
۴۵	سوالات چهارگزینه ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل دوم

۵۰	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل دوم
<b>۵۳</b>	<b>فصل سوم: تقسیمات کشوری</b>
۵۴	بخش اول: سازمان‌های اداری
۵۴	بند اول: سازمان منطقه‌ای قوه مرکزی و سازمان‌های محلی
۵۴	بند دوم: سازمان اداری استان
۵۶	بند سوم: سازمان اداری شهرستان
۵۶	بند چهارم: سازمان اداری بخش
۵۶	بند پنجم: سازمان اداری دهستان و روستا
۵۷	بخش دوم: شوراهای محلی
۵۷	اصول کلی حاکم بر شوراهای اسلامی
۵۷	وضعیت حقوقی شوراها
۵۸	شرایط انتخابات
۶۰	اموال و بودجه شوراها
۶۰	تعداد اعضای شورای اسلامی روستا
۶۰	تعداد اعضای شورای اسلامی بخش و دهستان
۶۱	تعداد اعضای شورای شهر
۶۲	شورای عالی اسلامی استان‌ها
۶۲	نظارت دولت بر شوراها
۶۳	ترکیب هیئت‌های حل اختلاف و رسیدگی به تخلفات و اعتراضات شوراها
۶۳	بخش سوم: سازمان شهرداری
۶۴	بخش چهارم: موسسات عمومی
۶۴	اقسام موسسات عمومی
۶۵	دستگاه اجرایی
۶۶	وجوه افتراق بین شرکت‌های دولتی و موسسات دولتی
۶۶	موسسات و نهادهای انقلابی
۶۶	نظام‌های حرفه‌ای یا صنفی
۶۷	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل سوم
۷۸	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل سوم
<b>۸۵</b>	<b>فصل چهارم: اعمال و مقررات دولتی</b>
۸۶	بخش اول: تصمیمات اداری
۸۶	اقسام تصمیمات اداری
۸۶	تاریخ اعتبار و اجرای تصمیمات اداری
۸۷	شرایط صحت تصمیمات اداری
۸۷	ضمانت اجرای تصمیمات اداری
۸۷	فسخ و لغو تصمیمات اداری
۸۸	بخش دوم: انواع مقررات دولتی
۸۸	آیین‌نامه
۹۳	تصویب‌نامه
۹۳	سایر مقررات دولتی
۹۳	اعمال اداری دوجانبه یا قراردادهای اداری
۹۴	قراردادهای رایج و متداول در دستگاه‌های اداری
۹۵	طرق متداول انجام معامله در موسسات دولتی

۹۶	تشریفات مناقصه و مزایده در مقاطعات (پیمانکاری‌ها)
۹۷	انعقاد قرارداد
۹۸	قرارداد امتیاز
۱۰۰	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل چهارم
۱۰۷	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل چهارم
<b>۱۱۳</b>	<b>فصل پنجم: مسئولیت مدنی</b>
۱۱۴	مفهوم و قلمرو مسئولیت مدنی
۱۱۴	مسئولیت شخصی مستخدمین
۱۱۵	مسئولیت مدنی دولت
۱۱۵	بخش اول: مسئولیت دولت از لحاظ تقصیر یا خطای اداری
۱۱۵	تعریف تقصیر یا خطای ادارات دولتی
۱۱۶	وجود رابطه سببیت بین تقصیر و ضرر
۱۱۶	تعدد علل وقوع زیان
۱۱۸	بخش دوم: مسئولیت بدون تقصیر
۱۱۸	شرایط تحقق مسئولیت بدون تقصیر
۱۱۹	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل پنجم
۱۲۲	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل پنجم
<b>۱۲۳</b>	<b>فصل ششم: دادرسی اداری</b>
۱۲۴	نظارت قضایی بر اعمال و تصمیمات اداری و مسئله دادرسی اداری
۱۲۴	سازمان و تشکیلات دیوان عدالت اداری
۱۲۵	صلاحیت و اختیارات دیوان عدالت اداری
۱۲۷	قراراتناطه و توقیف دادرسی
۱۲۸	قرار استرداد و سقوط شکایت
۱۲۸	موارد تجدیدنظر و هیئت تجدیدنظر
۱۲۹	هیئت عمومی دیوان عدالت اداری
۱۲۹	موارد اشتباه قاضی و مخدوش بودن حکم
۱۲۹	اجرای حکم دیوان
۱۳۰	بازرسی کل کشور
۱۳۲	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل ششم
۱۴۶	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل ششم
<b>۱۵۷</b>	<b>فصل هفتم: استخدام دولتی</b>
۱۵۸	ترکیب شورای عالی اداری
۱۶۰	شورای توسعه مدیریت
۱۶۰	تعریف مستخدم دولت
۱۶۱	انواع مستخدمین وزارتخانه‌ها و موسسات دولتی مشمول قانون استخدام کشوری
۱۶۳	تامین خدمات از طریق مناقصه
۱۶۴	استخدام به‌عنوان کارگر
۱۶۴	سایر مستخدمین غیررسمی
۱۶۴	دایره مشمول قانون استخدام کشوری و قانون مدیریت خدمات کشوری
۱۶۷	ماهیت حقوقی استخدام دولتی
۱۶۸	شرایط ورود به خدمت دولتی
۱۷۱	ورود به خدمت طبق قانون استخدام کشوری

۱۷۴.....	گزینش
۱۷۵.....	حالات استخدامی
۱۷۶.....	اشتغال
۱۷۷.....	انتقال
۱۷۸.....	ماموریت
۱۷۹.....	حالت مرخصی
۱۸۳.....	حقوق و مزایای مستخدمین رسمی دولت
۱۸۴.....	فوق العاده‌ها و مزایای مختلف
۱۸۶.....	بازنشستگی
۱۸۹.....	حقوق وظیفه
۱۹۱.....	حقوق اجتماعی مستخدمین
۱۹۲.....	قانون مدیریت خدمات کشوری
۱۹۲.....	بخش اول - تعاریف
۱۹۴.....	بخش دوم - راهبردها و فناوری انجام وظایف دولت
۱۹۶.....	بخش سوم - حقوق مردم
۱۹۷.....	بخش چهارم - ساختار سازمانی
۱۹۸.....	بخش پنجم - فناوری اطلاعات و خدمات اداری
۱۹۹.....	بخش ششم - ورود به خدمت
۲۰۰.....	بخش هفتم - استخدام
۲۰۲.....	بخش هشتم - انتصاب و ارتقای شغلی
۲۰۲.....	بخش نهم - توانمندسازی کارمندان
۲۰۳.....	بخش دهم - حقوق و مزایا
۲۰۷.....	بخش یازدهم - ارزیابی عملکرد
۲۰۸.....	بخش دوازدهم - حقوق و تکالیف کارمندان
۲۱۰.....	بخش سیزدهم - تامین اجتماعی
۲۱۵.....	بخش چهاردهم - شورای عالی اداری و شورای توسعه مدیریت و سرمایه انسانی
۲۱۷.....	بخش پانزدهم - مقررات مختلف
۲۱۹.....	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل هفتم
۲۴۱.....	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل هفتم
<b>۲۵۹.....</b>	<b>فصل هشتم: تخلفات اداری</b>
۲۶۰.....	مسئولیت اداری
۲۶۵.....	سوالات چهارگزینه‌ای سراسری و پاسخنامه تشریحی فصل هشتم
۲۷۴.....	سوالات چهارگزینه‌ای آزاد و پاسخنامه تشریحی فصل هشتم
<b>۲۸۱.....</b>	<b>منابع</b>



# فصل اول

## کلیات

- تعریف، مشخصات و ویژگی‌های حقوق اداری
- اعمال اجرایی قوه مجریه
- اصول حاکم بر سازمان‌های اداری
- پلیس اداری
- امر عمومی

## کلیات

### تعریف حقوق اداری

- حقوق اداری به عنوان شاخه‌ای نوپا از حقوق داخلی به مجموعه قواعد حقوقی متمایز و پراکنده‌ای اطلاق می‌شود که حقوق و تکالیف سازمان‌های اداری دولت خصوصاً سازمان‌های اجرایی آن و روابط آنها با مردم را تعیین می‌کند.
- حقوق اداری به معنی اخص کلمه به مطالعه سازمان، صلاحیت و وظایف دستگاه اداری مزبور اطلاق می‌شود. فعالیت‌های سازمان‌های اداری به دو منظور صورت می‌گیرد:

۱- انجام خدمات عمومی

۲- حفظ نظم عمومی

- تعیین اصول عمومی، خط‌مشی و سیاست کلی امور که در اصطلاح «اعمال حکومتی یا سیاسی» نامیده می‌شود.
- اجرا و به کار بستن تصمیمات و دستورهای عالی‌ه قوای مقننه، مجریه و قضائیه که در اصطلاح به آنها «اعمال اداری یا اجرایی» گفته می‌شود، وظیفه اصلی سازمان‌های اداری و موضوع حقوق اداری است.
- حقوق اداری مجموعه قواعد حقوقی متفاوت از قواعد حقوق خصوصی است که بر اعمال دستگاه اداری حاکم بوده و روابط او را با افراد تنظیم می‌کند.

### تفاوت حقوق اداری با حقوق اساسی

- حقوق اساسی از شکل حکومت و سازمان قوای عالی‌ه حکومتی (مقننه، مجریه و قضائیه) و به‌طور کلی از اعمال حکومتی یا سیاسی بحث می‌کند ولی حقوق اداری فقط وظایف سازمان‌هایی که مجموع آنها قوه مجریه را تشکیل می‌دهند (اعمال اداری یا اجرایی) و صلاحیت آنها را بررسی می‌کند.
- در واقع تصمیماتی که در حقوق اساسی گرفته می‌شود به‌وسیله حقوق اداری به اجرا درمی‌آید و حقوق اداری متمم و مکمل حقوق اساسی است.

### تعریف حقوق اداری از دو دیدگاه

۱- **صوری:** از لحاظ ارتباط منطقی موجود بین سازمان‌های عمومی

۲- **ماهوی:** از لحاظ قواعد و احکامی که بر آن حاکم است.

- اعمال اداری عبارت است از اعمال قوه مجریه به استثنای آنچه به روابط قوه مزبور با سایر قوای حاکمه و نیز روابط او با دولت خارج مربوط می‌شود. فقط این اعمال است که موضوع حقوق اداری را تشکیل می‌دهد.

## اعمال اجرایی قوه مجریه

### اعمال اداری به مفهوم اخص (موضوع حقوق اداری)

- حفظ نظم عمومی (پلیس اداری)
- تأمین نیازها و خدمات عادی و روزانه (نظم عمومی خدمات یا امور عمومی)

### اعمال سیاسی و حکومتی

- تصمیم‌گیری و برنامه‌ریزی‌هایی در سطح هیئت حاکمه (موضوع حقوق اساسی)
- اعمال اداری و اعمال سیاسی از دو نظام حقوقی جداگانه تبعیت می‌کنند اما برای آن خدمات زمان‌های جداگانه‌ای وجود ندارد و سازمان واحدی عهده‌دار هر دو کار است. (سازمان اداری)
- فقط اعمال اداری موضوع حقوق اداری را تشکیل می‌دهند.
- اعمال اداری عبارت است از اعمال قوه مجریه به استثنای روابط قوه مجریه با سایر قوای حاکمه و نیز روابط قوه مجریه با دول خارجی. (روابط دیپلماتیک)
- روابط قوه مجریه با قوه قضائیه و مقننه جزء روابط اداری نیست.
- از آنجا که حقوق اداری حافظ منافع عمومی است، از امتیازاتی به نام امتیازات حقوق عمومی یا امتیازات قدرت عمومی یا امتیازات ناشی از حق حاکمیت دولت و یا امتیازات خارج از حقوق خصوصی استفاده می‌کند. دو ویژگی این امتیازات آن است که به‌طور یک‌جانبه و بدون جلب رضایت افراد به کار گرفته می‌شود و مغایر اصول قانون مدنی است مثل قاعده سلب مالکیت در حقوق اداری که معادلی در قانون مدنی ندارد.
- حقوق اداری تنها استثنائات وارد بر حقوق اداری نیست بلکه خود نظام ویژه‌ای است.
- تبعیت اداره از قانون و نظام ویژه (امتیازات قدرت عمومی) تا آنجاست که تأمین مقتضیات منافع عمومی از راه قوانین مدنی امکان‌پذیر نباشد.

### دو تفکر در خصوص حقوق اداری

- ۱- تفکر فرانسوی (رومی - ژرمنی): دستگاه اداری تابع قانون ویژه است مثل حقوق کشور ایران.
  - ۲- تفکر آنگلوساکسون (کامن‌لا): بین اداره و افراد از لحاظ تبعیت از قانون جز در موارد استثنایی فرقی وجود ندارد. این تفکر مانع از پیشرفت حقوق اداری در این کشورها شده است.
- تفکر آنگلوساکسون مخالف امتیاز دولت و آزادمنشی است و تفکر فرانسوی، ترجیحی و اقتدارگراست ولی هر دو نظام، قانونمند و تابع حاکمیت قانون و عدالت هستند.
- حقوق اداری کاملاً از حقوق خصوصی جدا نیست. در هر مورد که حکم ویژه‌ای در بین نباشد باید به قانون مدنی رجوع کرد.
  - هدف اعمال اداری، اجرای قانون است.
  - اداره همواره از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند بلکه فقط در مواقع لزوم و آن هم جهت تأمین منافع عمومی است.
  - قواعد حقوق عمومی مبتنی بر روابط حقوقی بین افراد، دولت و حافظ منافع و مصالح عمومی است. این قواعد، از امتیازات قدرت عمومی یا اختیارات ناشی از حاکمیت که امتیازاتی خارج از حقوق خصوصی است، برخوردار می‌باشد که در آن برخلاف حقوق خصوصی، تساوی اراده طرفین حاکم نیست.
  - اعمال و رفتار هیئت حاکمه و دستگاه اداری باید محدود به قانون باشد. حقوق افراد ملت را محترم بشمارد و در روابط بین اداره و افراد باید قانون به منظور حمایت از حقوق افراد در مقابل دستگاه‌های دولتی حاکم باشد.
  - «حقوق اداری، مجموعه قواعد حقوقی متفاوت از قواعد حقوق خصوصی است که بر اعمال و افعال دستگاه اداری حاکم بوده و روابط او را با افراد تنظیم و تنسيق می‌کند»

## تعریف اداره

- «اداره عبارت است از فعالیت‌ها و نهادهایی که توسط آنها کارگزاران عمومی در صورت لزوم با توسل به اختیارات و امتیازات خاص قدرت عمومی، حوائجی را که متضمن نفع عمومی و همگانی است، ارضا می‌نمایند.»
- در جنبه سازمانی، اداره عبارت است از مجموعه تشکیلات و سازمان‌هایی که تحت سرپرستی قوه مجریه، اجرای وظایف متعدد را برعهده دارند.
- اداره می‌تواند تابع همان قواعدی باشد که افراد خصوصی با یکدیگر در جامعه دارند که در این‌جا دولت به اصطلاح دست به تصدی‌گری می‌زند و اعمال تصدی می‌کند.

## تفاوت قانون‌گذاری و عمل اداره کردن

- قانون‌گذاری یک بار انجام می‌شود و بدین معناست که جامعه هر روز نیازمند وضع قانون جدید نمی‌باشد. مجلس درباره یک موضوع یک بار قانون‌گذاری می‌کند. اما اداره کردن طبق اصل استمرار و مداومت امور عمومی تعطیل‌بردار نیست و اعمال اداره چون مربوط به رفع نیازهای عمومی بوده و این نیازها همیشه وجود دارد؛ بنابراین ادارات و سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شوند و باید به‌طور مستمر به کار و فعالیت ادامه دهند.
- مطابق اصل استمرار و مداومت امور عمومی است، باید استعفای مستخدم به موجب حکم رسمی مقامات پذیرفته شود وگرنه استعفای وی کامل نشده و رافع مسئولیت‌های او نیست.

## نظریه دولت – ژاندارم و نظریه دولت – رفاه

- براساس نظریه دولت – ژاندارم، وظیفه اصلی دولت حفظ نظم عمومی است.
- امروزه نظریه دولت – ژاندارم متروک شده است.
- با تحول حقوق عمومی، نظریه جدید دولت – رفاه به‌وجود آمده است که مطابق آن وظیفه اصلی دولت تأمین خدمات و منافع عمومی می‌باشد.
- طبق نظریه دولت – رفاه که ویژگی اصلی‌اش تأمین منافع عمومی است امروزه هدف، اداره تأمین منافع عمومی در چارچوب قانون می‌باشد.

## مشخصات و ویژگی‌های حقوق اداری

- حقوق اداری رشته‌ای نوپا و جوان است.
- حقوق اداری شاخه‌ای از حقوق عمومی داخلی است.
- حقوق اداری دارای قواعدی پراکنده است و به عبارت دیگر قانون مدون ندارد.
- در حقوق اداری منظور از سازمان‌های اداری، کلیه سازمان‌های قوای سه‌گانه است.
- سازمان‌های قوه مجریه بیش از سایرین مشمول مقررات حقوق اداری است.
- قواعد حقوق اداری تنها ناظر بر برخی از فعالیت‌های سازمان‌های اداری دولت است.
- حقوق اداری بر اقتدار و امتیاز قدرت عمومی استوار است.

## حقوق مردم در برابر دستگاه‌های اجرایی

- براساس ماده ۲۶ قانون مدیریت خدمات کشوری، دستگاه‌های اجرایی مکلف‌اند مردم را با حقوق و تکالیف خود در تعامل با دستگاه‌های اجرایی آشنا نمایند و از طریق وسایل ارتباط جمعی به‌ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران سطح آگاهی عمومی در این زمینه را ارتقا داده و اطلاعات لازم را به نحو مطلوب و مناسب در اختیار مردم قرار دهند.
- همچنین براساس ماده ۲۷ قانون مدیریت خدمات کشوری مردم در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرایی در شرایط مساوی از حقوق یکسان برخوردارند. دستگاه‌های اجرایی موظف‌اند حداکثر ظرف سه ماه، مراحل، زمان، کیفیت و استاندارد ارائه خدمات و تغییرات آنها را مستند و شفاف نموده و از طرق مختلف به اطلاع مردم برسانند و در صورت بروز هرگونه تخلف، مسئولین دستگاه‌های اجرایی مسئولیت پاسخگویی به مردم و شکایت آنان را بر عهده خواهند داشت.

## منابع حقوق اداری

- ۱- قانون: اولین و مهم‌ترین منبع حقوق، قانون است که از نظر سلسله مراتب به سه دسته قانون اساسی، قوانین عادی و مقررات دولتی تقسیم می‌شود.
- ۲- عرف
- ۳- رویه قضایی

## حقوق اداری و علوم اداری

- حقوق اداری و علوم اداری هر دو در رابطه با یک پدیده اجتماعی که اداره یا سازمان نامیده می‌شود، بحث و گفتگو می‌کنند.
- حقوق اداری از روابط حقوقی دولت با افراد بحث می‌کند درحالی‌که علوم اداری همه جهات و جنبه‌های سازمان اداری و بیشتر جنبه فنی آن را بررسی می‌کند.
- موضوع حقوق اداری مطالعه سازمان رسمی و قانونی دستگاه‌های اداری، دولت، صلاحیت، اختیارات و تکالیف آنهاست که به‌موجب قانون مقرر گردیده است در صورتی‌که موضوع علوم اداری تحقیق درباره کشف روش‌هایی برای اداره بهتر سازمان‌هاست.

## اصول حاکم بر سازمان‌های اداری

### ۱- اصل حاکمیت قانون

براساس اصل حاکمیت قانون، تمام اقدامات دستگاه‌های دولتی تحت نظارت قانون قرار داده شده و افراد می‌توانند با مراجعه به مراجع صلاحیتدار قضایی از دستگاه‌ها شکایت نمایند.

### نتایج اصل حاکمیت قانون

- اداره نمی‌تواند دست به انجام اعمالی بزند که مغایر قانون است.
- دستگاه‌های دولتی تنها در مواردی که قانون تصریح کرده دارای اختیارات هستند مگر آنکه بتوان از روح قوانین حق و تکلیف اداره را استنباط کرد.
- اعمال اداری دارای ضمانت اجرای حقوقی خواهند بود.

### ۲- ضمانت اجرای اصل قانونی بودن

دو نوع ضمانت اجرای اداری و قضایی برای اصل قانونی بودن وجود دارد:

- ضمانت اجرای اداری
- ضمانت اجرای قضایی

## ضمانت اجرای اداری

ضمانت اجرای اداری این است که براساس سلسله مراتب اداری مقامات مافوق مکلفاند بر زیردستان خود نظارت داشته باشند. مقامات مافوق مکلفاند اگر در جایی تصمیم آنها برخلاف قانون است، آن را ابطال یا اصلاح نمایند.

## ضمانت اجرای قضایی

ضمانت اجرای قضایی این است که اگر اصل قانونی بودن تصمیمات اداری رعایت نشود علیه آن مقام یا سازمان شکایت بشود. در ایران از یک طرف محاکم دادگستری و از طرف دیگر، دیوان عدالت اداری و همچنین سازمان بازرسی کل کشور طبق اصل ۱۷۴ قانون اساسی از ضمانت اجراهای این اصل هستند.

## کنترل سیاسی بر اعمال اداره

در کشور ما، نظارت سیاسی از روش‌های زیر انجام می‌شود:

- نظارت نمایندگان مجلس از طریق سؤال، تذکر و استیضاح از دولت
- نظارت مجلس از طریق کمیسیون ۹۰
- نظارت رئیس مجلس در اجرای اصل ۱۳۸ قانون اساسی

## پلیس اداری

- کلمه پلیس در معنای خاص و محدود به مجموع مأموران مقامات و سازمان‌هایی اطلاق می‌شود که در جامعه عهده‌دار حفظ نظم عمومی‌اند و آزادی افراد را محدود می‌کند.
- پلیس بر دو قسم است: اداری و قضایی.
- پلیس اداری کوشش می‌کند از عواملی که مخل نظم عمومی هستند، پیشگیری کند.
- پلیس قضایی سعی دارد کسانی که نظم عمومی را بر هم می‌زنند، تعقیب کند و کیفر دهد.
- در سیستم پلیس اداری عمل دولت جنبه منفی دارد. در کار افراد دخالت نمی‌کند و تأمین نیازها و منافع عمومی به عهده خود آنهاست و دولت فقط نظارت می‌کند که فعالیت‌های افراد به تعدی و تجاوز نیانجامد.

## فرق پلیس اداری با پلیس قضایی

- فعالیت‌های پلیس اداری به لحاظ این که هدف «پیشگیری» از جرایم را دنبال می‌کنند جنبه تأمینی دارد. درحالی‌که فعالیت پلیس قضایی، تحقیق و کشف جرایم است و جنبه تعقیبی دارد.
- امور مربوط به پلیس اداری به عهده مقامات اداری است در حالی‌که پلیس قضایی در اغلب کشورها به استثنای کشورهای که پلیس قضایی را تحت نظر وزارت کشور درآورده‌اند به عهده مقامات قضایی است و به‌وسیله ضابطین دادگستری انجام می‌پذیرد.

## فرق پلیس اداری با خدمات عمومی

- هدف اصلی پلیس اداری صدور و تجویز دستورات است در حالی که رویه عادی خدمات عمومی، «تأمین نیازمندی‌های همگانی» مردم است.
- در پلیس اداری سازمان‌های اداری فعالیت‌های خصوصی افراد را نظم و انتظام می‌بخشند ولی در خدمات عمومی، اداره رأساً برآوردن نیاز را به‌عهده می‌گیرد.
- هدف پلیس اداری شامل امنیت عمومی، آسایش عمومی، بهداشت عمومی و اخلاق حسنه است که از عناصر تشکیل‌دهنده نظم عمومی هم به‌شمار می‌روند.

## مقامات پلیس اداری

وظایف پلیس اداری اساساً به عهده دولت مقامات محلی اتباع وزارت کشور، استاندار، فرماندار، بخشدار، دهدار و مقامات محلی مستقل (شهرداری‌ها، شوراهای استان، شهرستان و ده) است.

## تفاوت مقام سیاسی با مقام اداری

- چرخش قدرت سیاسی می‌تواند موجب تغییر نظام سیاسی گردد ولی موجب تغییر مقام اداری نمی‌شود.
- مقامات سیاسی برای جلوگیری از تمرکز قدرت در دست یک نفر گردشی هستند مثل رئیس جمهور و گردشی بودن مقامات سیاسی از اصول دموکراسی است اما مقامات اداری کمابیش ثابت هستند مثلاً رئیس یک دایره دولتی یا مؤسسه عمومی ممکن است چندین سال ثابت بوده و تعویض نشود.
- شایسته‌سالاری در مورد مقامات اداری صدق می‌کند اما در مورد مقامات سیاسی صحیح نیست چه بسا مردم کسی را انتخاب می‌کنند که خیلی شایسته نباشد.

## آیین‌نامه انتظامی

- آیین‌نامه، قواعد کلی لازم الاجرائی است که برای افراد حق و تکلیف ایجاد می‌کند و افراد مکلفاند آن را رعایت کنند.
- هیچ مقام اداری حق وضع آیین‌نامه انتظامی ندارد مگر آنکه به صراحت به موجب قانون این صلاحیت به او داده شده باشد.
- مقامات انتظامی فقط در حدودی که قانون تعیین کرده است، حق وضع آیین‌نامه دارند.
- مقررات انتظامی نباید ناقض قوانین باشد.
- مقررات مقامات انتظامی مادون نباید ناقض مقررات مقامات مافوق باشد.

## اخطار اداری

اخطار اداری دستور و تصمیم اداری معینی است که از طرف مقامات صلاحیتدار اداری در اجرای مقررات درباره شخص یا اشخاص معینی اتخاذ و صادر می‌گردد.

## الزام اداری

- بنابر اصل کلی، اشخاصی که مقررات، دستورها و اخطارهای اداری را نقض کنند، متخلف محسوب و به وسیله دادگاه‌ها به مجازات قانونی محکوم می‌شوند. اما در بعضی مواقع مقتضیات نظم عمومی به گونه‌ای است که مقامات اداری نمی‌توانند تا صدور حکم دادگاه منتظر بنشینند.
- استعمال قوه قهریه از طرف مقامات اداری بدون اجازه قبلی دادگاه یک ضرورت اجتماعی و اداری غیر قابل اجتناب است که از نظر حفظ نظم عمومی برای دولت شناخته شده است.
- توسل به زور قوه قهریه از طرف قوه مجریه در صورتی مجاز است که شرایط زیر موجود باشد:
  - ۱- دستور و تصمیم پلیس قانونی باشد.
  - ۲- افراد در مقابل آن از خود مقاومت نشان بدهند.
  - ۳- مقتضیات نظم عمومی توسل به زور را ایجاب کند.
  - ۴- عملیات قهری متناسب با میزان تخلف و مقاومت افراد باشد.
- سوءاستفاده از قدرت آن است که مأموری تصمیمی بگیرد یا عملی انجام دهد که کاملاً صحیح و جزء صلاحیت‌اش است ولی از انجام دادن آن عمل هدفی را تعقیب می‌کند که به کلی مغایر با هدف اصلی و اساسی قانون یعنی تأمین منافع عمومی است.

## امر عمومی

- امر عمومی، فعالیتی را گویند که متضمن رفع نیازها و تأمین منافع عمومی است و اداره آن از روابط آزاد و ابتکار خصوصی خارج شده و به گونه‌ای در اختیار دولت قرار گرفته باشد، چه دولت آن را تنها و مستقیماً اداره کند (مانند دفاع ملی و دادگستری، پست و تلگراف و تلفن و...) چه افراد بتوانند در اداره آن مشارکت نمایند (مانند بهداشت، آموزش و پرورش) و چه این که اداره آن امر با افراد باشد اما دولت به نحو بسیار دقیقی بر آن نظارت داشته باشد (مانند اداره امتیازات برق، آب و تلفن)
- امر یا خدمت عمومی یک امر ذاتاً عمومی نیست، بلکه یک امر اجتماعی است و برحسب زمان و مکان تغییر می‌کند.
- تنها ملاکی که می‌تواند شاخص امور و خدمات عمومی باشد، قصد قانون‌گذار است.
- ایجاد و حذف امور و خدمت عمومی در صلاحیت قانون‌گذار است.
- اداره امور و خدمات عمومی در اصل تابع نظام و قواعد عمومی است که ویژگی قواعد آن یک‌جانبه و آمرانه بودن آن است و این یک اصل کلی است مگر آنکه خود اداره برای تبعیت از این نظام و قواعد لزومی نبیند که در این صورت از همان قواعد حقوق خصوصی که بر روابط خصوصی حاکم است، تبعیت خواهد کرد.
- خدمات عمومی به دلیل اهمیت شایانی که در زندگی اجتماعی امروز دارند از اصولی تبعیت می‌کنند که عبارت‌اند از:
  - اصل انطباق: سازمان‌های عمومی همواره در تغییر و تحول نیازهای زندگی اجتماعی خود را با آنها تطبیق دهند.
  - اصل ثبات و مداومت: سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شود و باید به‌طور مستمر و بی‌وقفه به فعالیت خود ادامه دهند و اعتصاب و ائتلاف دسته جمعی کارمندان خود تخلف اداری محسوب می‌شود.
  - اصل تساوی: تمام افراد به‌طور مساوی از مزایا و منافع خدمت عمومی به منظور تأمین منافع عمومی بهره‌مند گردند و هزینه اداره عمومی نیز باید یکسان و عادلانه بین آنها سرشکن گردد.
  - اصل تقدم امور عمومی: برای حفظ منافع عمومی در برابر منافع قانون‌گذار حق تقدمی برای دولت که مسئول اداره امور عمومی است، قائل شده است.



### سؤالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول

- ۱- مطالعه سازمان و صلاحیت وظایف دستگاه اداری موضوع کدام رشته می‌باشد؟  
 (۱) حقوق اساسی (۲) حقوق اداری (۳) حقوق مدنی (۴) حقوق سیاسی
- ۲- موضوع اعمال اداری کدام است؟  
 (۱) حفظ نظم عمومی (۲) تأمین نیازها و خدمات همگانی  
 (۳) اعمال قانون (۴) موارد ۱ و ۲
- ۳- علت غیر مدون بودن قواعد حقوق اداری کدام است؟  
 (۱) نبودن رویه‌ای واحد برای تدوین قواعد اداری.  
 (۲) تنوع فعالیت‌های سازمان‌های اداری و کثرت آن سازمان‌ها و تغییرپذیری مداوم قواعد حقوق اداری.  
 (۳) تغییر مداوم نیازهای عمومی و همگانی.  
 (۴) موارد ۲ و ۳
- ۴- مقررات حقوق اداری بر فعالیت‌های اداری کدام یک نظارت دارد؟  
 (۱) قوه مجریه (۲) قوه مقننه (۳) قوه مجریه و مقننه (۴) قوای سه گانه
- ۵- در مقایسه عمل اداری با عمل قانون گذاری:  
 (۱) عمل اداری قابل ابطال است در حالی که عمل قانون گذاری قابل ابطال نیست.  
 (۲) عمل قانون گذاری ناشی از یک سازمان اداری و اجرایی است.  
 (۳) عمل قانون گذاری تابع نظارت دستگاه‌های اداری و اجرایی است.  
 (۴) موارد ۲ و ۳
- ۶- ..... مکمل حقوق اداری است.  
 (۱) حقوق اساسی (۲) قانون استخدام کشوری (۳) قانون اساسی (۴) حقوق تجارت
- ۷- کدام گزینه در مورد مقامات پلیس و مأمورین پلیس صحیح است؟  
 (۱) مأموران پلیس حق اتخاذ تصمیم ندارند.  
 (۲) مقامات پلیس صلاحیت وضع مقررات انتظامی و صدور دستورهای لازم‌الاجرا را ندارند.  
 (۳) مقامات پلیس مجری مقرراتی هستند که از طرف مأموران پلیس صادر گردیده است.  
 (۴) موارد ۲ و ۳
- ۸- براساس کدام اصل، در هر شرایطی خدمات عمومی باید به‌طور مستمر و بلاانقطاع ارائه شود؟  
 (۱) اصل تقدم خدمات عمومی (۲) اصل تساوی  
 (۳) اصل سلسله مراتب خدمات عمومی (۴) اصل استمرار خدمات عمومی
- ۹- همه مشخصات زیر حقوق اداری را در بر می‌گیرد به جز گزینه:  
 (۱) حقوق اداری اساساً بر امتیازات حقوق عمومی استوار است.  
 (۲) حقوق اداری رشته‌ای از حقوق عمومی داخلی است.  
 (۳) حقوق اداری دارای قانون مدون نیست.  
 (۴) حقوق اداری ناظر تمام فعالیت‌های سازمان‌های اداری دولت است.

۱۰- در حقوق اداری منظور از سازمان‌های اداری دولت ..... است لیکن ..... بیش از سایرین مشمول قواعد و مقررات حقوق اداری است.

- ۱) سازمان‌های قوه مقننه و مجریه- سازمان‌های قوه مجریه
- ۲) سازمان‌های قوای سه‌گانه- قوه مجریه
- ۳) سازمان‌های قوه مقننه و مجریه- سازمان‌های قوه مقننه
- ۴) سازمان‌های قوای سه‌گانه- قوه مقننه

۱۱- اداره به ..... آن عبارت است از فعالیت‌ها و خدماتی که به وسیله سازمان‌های عمومی و یا زیر نظر آنها انجام و ارائه می‌شود و اهداف و مقاصد اداره مورد نظر است.

- ۱) مفهوم کاربردی
- ۲) مفهوم تئوری
- ۳) مفهوم سازمانی
- ۴) مفهوم عام

۱۲- در مقایسه بین عمل اداری و عمل قضایی کدام یک صحیح نیست؟

- ۱) عمل اداری متضمن اجرای حق و تکلیف از طریق به اجرا گذاردن قوانین است.
- ۲) عمل اداری نمی‌تواند مخالف اعمال یا احکام قضایی باشد.
- ۳) عمل اداری مشمول نظارت دستگاه‌های قضایی نیست.
- ۴) عمل قضایی یک عمل توافقی است برخلاف عمل اداری

۱۳- آن دسته از فعالیت‌های دولت که خدمات عمومی صنعتی و تجاری شناخته می‌شوند، تابع ..... می‌باشند.

- ۱) حقوق خصوصی
- ۲) حقوق اداری
- ۳) حقوق عمومی
- ۴) حقوق مختلط

۱۴- براساس کدام اصل اداره حق دارد تعهدات جدیدی را به پیمانکار خود تحمیل کند؟

- ۱) اصل استمرار خدمات عمومی
- ۲) اصل تقدم خدمات عمومی
- ۳) اصل انطباق خدمات عمومی
- ۴) اصل تساوی

۱۵- کدام یک در مورد تفاوت پلیس اداری و پلیس قضایی صحیح نیست؟

- ۱) هدف فعالیت پلیس اداری پیشگیری جرایم است.
- ۲) فعالیت پلیس قضایی تحقیق و کشف جرایم است.
- ۳) فعالیت پلیس اداری جنبه تأمینی و پلیس قضایی جنبه تعقیبی دارد.
- ۴) امور مربوط به پلیس اداری همانند پلیس قضایی به عهده مقامات اداری است.

۱۶- بر طبق کدام اصل است که استعفای کارمند دولت باید مورد قبول مقامات صلاحیتدار قرار گیرد؟

- ۱) اصل انطباق
- ۲) اصل تساوی
- ۳) اصل ثبات یا مداومت
- ۴) اصل تقدم امور عمومی

۱۷- بر طبق کدام اصل، اداره حق دارد در قراردادهای اداری بدون شرط قبلی در صورت اقتضاء تعهدات جدیدی به پیمانکار خود تحمیل کند؟

- ۱) اصل انطباق
- ۲) اصل ثبات یا مداومت
- ۳) اصل تساوی
- ۴) اصل تقدم امور جزئی

## پاسخنامه سؤالات چهارگزینه‌ای تألیفی فصل اول

### ۱- گزینه «۲»

حقوق اداری به عنوان شاخه‌ای نوپا از حقوق داخلی به مجموعه قواعد حقوقی متمایز و پراکنده‌ای اطلاق می‌شود که حقوق و تکالیف سازمان‌های اداری دولت خصوصاً سازمان‌های اجرایی آن و روابط آنها با مردم را تعیین می‌کند. حقوق اداری به معنی اخص کلمه به مطالعه سازمان، صلاحیت و وظایف دستگاه اداری مزبور اطلاق می‌شود.  
ر. ک. حقوق اداری منوچهر مؤتمنی طباطبائی

### ۲- گزینه «۴»

اعمال اجرایی یعنی اعمال قوه مجریه دو نوع است: ۱- اعمال اداری (به معنای اخص)، ۲- اعمال سیاسی، اعمال اداری مربوط به امور عادی و روزمره زندگی است، مثل خدمات اجتماعی و فرهنگی. تعاونی شهری از قبیل آب و برق و تلفن و تهیه ارزاق عمومی، تنظیم ترافیک و حفظ نظم و امنیت جامعه.  
ر. ک. حقوق اداری منوچهر مؤتمنی طباطبائی

### ۳- گزینه «۴»

تنوع فعالیت‌های سازمان‌ها و تغییرپذیری مداوم قواعد حقوق اداری و نیازهای عمومی و همگانی مردم دلیل اصلی غیرمدون بودن حقوق اداری است.

### ۴- گزینه «۴»

مقررات حقوق اداری ناظر بر فعالیت‌های سه قوه است نه صرفاً قوه مجریه.

### ۵- گزینه «۱»

اعمال اداری ناشی از یک سازمان اداری و اجرایی است و تابع نظارت دستگاه‌های اداری و اجرایی است.

### ۶- گزینه «۱»

تصمیماتی که در حقوق اساسی گرفته می‌شود و به وسیله حقوق اداری به اجرا درمی‌آید.  
ر. ک. حقوق اداری منوچهر مؤتمنی طباطبائی

### ۷- گزینه «۱»

ر. ک. حقوق اداری، دکتر منوچهر مؤتمنی طباطبائی

### ۸- گزینه «۴»

اصل ثبات و مداومت: سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شود و باید به‌طور مستمر و بی‌وقفه به فعالیت خود ادامه دهند و اعتصاب و ائتلاف دسته جمعی کارمندان خود تخلف اداری محسوب می‌شود.

اداره کردن طبق اصل استمرار و مداومت امور عمومی تعطیل‌بردار نیست و اعمال اداره چون مربوط به رفع نیازهای عمومی بوده و این نیازها همیشه وجود دارد؛ بنابراین ادارات و سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شوند و باید به‌طور مستمر به کار و فعالیت ادامه دهند.  
ر. ک. حقوق اداری، دکتر موسی‌زاده

### ۹- گزینه «۴»

ر. ک. حقوق اداری، دکتر موسی‌زاده

### ۱۰- گزینه «۲»

تعیین اصول کلی، خط مشی و سیاست کلی امور (اعمال سیاسی یا حکومتی) وظیفه اصلی مقامات عالی قوه مجریه است که با همکاری قوه مقننه و در مواردی قوه قضائیه صورت می‌گیرد که موضوع حقوق اساسی است اما اجرا و به‌کار بستن تصمیمات (اعمال اداری یا اجرایی) با سازمان‌های اداری و موضوع حقوق اداری است.

ر. ک. حقوق اداری، دکتر موسی‌زاده

### ۱۱- گزینه «۱»

ر. ک. حقوق اداری، دکتر موسی‌زاده

۱۲- گزینه «۳»

☞ برای اینکه مفهوم مقتضیات منافع عمومی دستاویزی در دست اداره نباشد، لازم است حاکمیت قانون در کشور سازمان یابد و قوه قضائیه بر تصمیمات دولت نظارت کند.

ر.ک، حقوق اداری، دکتر موسی زاده

۱۳- گزینه «۱»

☞ ر.ک، حقوق اداری، دکتر موسی زاده

۱۴- گزینه «۳»

☞ اصل انطباق: سازمان‌های عمومی همواره در تغییر و تحول نیازهای زندگی اجتماعی خود را با آنها تطبیق دهند.

ر.ک، حقوق اداری، دکتر موسی زاده

۱۵- گزینه «۴»

☞ فعالیت‌های پلیس اداری به لحاظ این که هدف «پیشگیری» از جرایم را دنبال می‌کنند جنبه تأمینی دارد. در حالی که فعالیت پلیس قضایی تحقیق و کشف جرایم است و جنبه تعقیبی دارد. امور مربوط به پلیس اداری به عهده مقامات اداری است در حالی که پلیس قضایی در اغلب کشورها به استثنای کشورهایی که پلیس قضایی را تحت نظر وزارت کشور درآورده‌اند به عهده مقامات قضایی است و به وسیله ضابطین دادگستری انجام می‌پذیرد.

ر.ک، حقوق اداری، دکتر موسی زاده

۱۶- گزینه «۳»

☞ مطابق اصل استمرار و مداومت امور عمومی است که باید استعفای مستخدم به موجب حکم رسمی مقامات پذیرفته شود و در غیر این صورت استعفای وی کامل نشده و رافع مسئولیت‌های او نیست.

۱۷- گزینه «۱»

☞ اصل انطباق: سازمان‌های عمومی همواره در تغییر و تحول نیازهای زندگی اجتماعی خود را با آنها تطبیق دهند.

### سؤالات چهارگزینه‌ای سراسری فصل اول

- ۱- مطابق اصول حقوق اداری:
- (۱) اداره همواره از قدرت عمومی استفاده می‌کند.  
(۲) حقوق اداری به بررسی کلیه اعمال قوه مجریه می‌پردازد.  
(۳) حقوق اداری به بررسی اعمال سیاسی و اداری وزیر می‌پردازد.  
(۴) اداره از قدرت عمومی در جهت منافع عمومی استفاده می‌کند.
- (سال ۸۴)
- ۲- ویژگی اصلی دولت رفاه کدام است؟
- (۱) نظم عمومی، امنیت و عدالت قضایی  
(۲) حفظ نظم عمومی  
(۳) حفظ امنیت  
(۴) تأمین خدمات عمومی
- (سال ۸۴)
- ۳- مطابق اصول کلی حقوق عمومی:
- (۱) مقام اداری نمی‌تواند عملی را انجام دهد، مگر آنکه قانون اجازه داده باشد.  
(۲) مقام اداری می‌تواند هر عملی را انجام دهد، مگر قانون منع کرده باشد.  
(۳) شهروند نمی‌تواند کاری کند، مگر آنکه قانون اجازه داده باشد.  
(۴) مقام اداری فقط تابع دستور مقام مافوق است.
- (سال ۸۴)
- ۴- کدام رشته حقوقی موجب توسعه حقوق عمومی و پشتیبان آن است؟
- (۱) حقوق اداری (۲) حقوق مدنی (۳) حقوق خصوصی (۴) حقوق بازرگانی
- (سال ۸۵)
- ۵- خدمات بهداشتی - آموزشی تابع کدام نظام حقوقی است؟
- (۱) حقوق خصوصی (۲) حقوق عمومی (۳) حقوق مدنی (۴) حقوق مختلط
- (سال ۸۵)
- ۶- نظامات پلیسی دولت به چه صورت محقق می‌شود؟
- (۱) به صورت منع افراد از انجام بعضی امور  
(۲) به صورت لزوم اجازه قبلی فعالیت افراد  
(۳) با اتخاذ تصمیم یک جانبه و ابلاغ به افراد  
(۴) گاه به صورت منع و گاه به صورت صدور اجازه قبلی و گاه با مکلف کردن افراد به اعلام قبلی
- (سال ۸۵)
- ۷- تفاوت مقام سیاسی با مقام اداری در چیست؟
- (۱) چرخش قدرت سیاسی می‌تواند موجب تغییر نظام سیاسی گردد ولی موجب تغییر مقام اداری نمی‌شود.  
(۲) مقامات سیاسی عام‌ترین مقامات کشور و غیر قابل تغییر می‌باشند ولی مقامات اداری مقامات رابط قابل تغییر هستند.  
(۳) مقام سیاسی قابل نظارت سیاسی و سلسله مراتبی است ولی مقام اداری صرفاً قابل نظارت سلسله مراتبی است.  
(۴) فقط در سطح تصمیمات متخذه است.
- (سال ۸۵)
- ۸- اعمال کارگزار اداری ..... صورت می‌گیرد.
- (۱) براساس قانون و با مجوز صریح عالی‌ترین مقام اداری با استفاده از قدرت عمومی  
(۲) با اجازه عالی‌ترین مقام اداری با استفاده از قدرت عمومی  
(۳) در صورت ضرورت با استفاده از قدرت عمومی  
(۴) همیشه با استفاده از قدرت عمومی
- (سال ۸۵)
- ۹- سوءاستفاده از قدرت یعنی مأمور تصمیمی بگیرد که:
- (۱) در صلاحیت او نیست و با انجام آن مغایر هدف اصلی قانون عمل کند.  
(۲) در صلاحیت او نیست، اما از انجام آن هدفی را تعقیب کند که مطابق هدف اصلی قانون است.  
(۳) در صلاحیت او است، اما از انجام آن هدفی را تعقیب کند که مغایر هدف اصلی قانون است.  
(۴) در حدود صلاحیت‌اش با تعقیب هدف قانونی که متضمن منافع شخص باشد، است.
- (سال ۸۵)

- ۱۰- رشد ابتدایی حقوق عمومی به ویژه حقوق اداری .....  
 (۱) را باید اقتدار دولت در انتظام امور دانست.  
 (۲) را باید تنها از زمان ارائه خدمات عمومی دانست.  
 (۳) در جهت حفاظت از حقوق افراد در مقابل دستگاه‌های دولتی است.  
 (۴) توسعه فراگیر دولت در انجام امور، در تهدید آزادی شهروندان است.
- (سال ۸۷)
- ۱۱- مقام اداری در رابطه با مردم .....  
 (۱) خودش را در مقام قانون قرار می‌دهد.  
 (۲) برای مردم حق و تکلیف ایجاد می‌کند.  
 (۳) وسیله‌ای برای اعمال حق و تکلیف مردم است.  
 (۴) می‌تواند با قانون‌گذاری و تغییر وضع، چند پاسخگو نباشد.
- (سال ۸۷)
- ۱۲- برای اینکه امنیت شغلی مستخدمین موجودیت یابد .....  
 (۱) با تغییر مقامات سیاسی، مقامات اداری هم باید تغییر کنند.  
 (۲) مستخدمین باید بتوانند از تصمیمات اداره شکایت کنند.  
 (۳) برای هر مستخدم ضرورتی بر شرح وظایف و اختیارات روشن نیست.  
 (۴) مقررات استخدامی باید به گونه‌ای باشد که منافع آمر حفظ شود.
- (سال ۸۸)
- ۱۳- در نظریه نمایندگی قدرت عمومی، از طریق فعالیت کارمندان خود، از کدام صلاحیت برخوردار است؟  
 (۱) صلاحیت فنی (۲) صلاحیت تشخیصی (۳) اختیار تصمیم‌گیری (۴) نیروی اجبار و الزام
- ۱۴- براساس کدام یک از اصول حقوق اداری به دولت اجازه داده می‌شود تا مقررات مربوط به طرز فعالیت خدمات عمومی را تغییر دهد؟  
 (۱) اصل انطباق (۲) اصل ثبات (۳) اصل تقدم (۴) اصل تساوی
- (سال ۸۹)
- ۱۵- رأی کمیسیون ماده ۱۰۰ قانون شهرداری با کدام مورد انطباق بیشتری دارد؟  
 (۱) عمل سیاسی (۲) عمل اداری (۳) عمل قضایی (۴) عمل تقنینی
- (سال ۹۰)
- ۱۶- از نظر شما کدام یک از گزینه‌های زیر در مورد عرف به‌عنوان منبع حقوق اداری، صحیح می‌باشد؟  
 (۱) مبنای تصمیمات اداری قانون بوده و کاربرد عرف در حقوق اداری به عنوان منبع مردود است.  
 (۲) استفاده از عرف به عنوان منبع حقوق اداری فقط در نظام‌های عرفی مصداق دارد.  
 (۳) عرف در ادارات به صورت بخشنامه درآمده و قابل اجراست.  
 (۴) در انطباق موضوعات و مصادیق در حقوق اداری با مقررات اداری از عرف به عنوان منبع استفاده می‌شود.
- (سال ۹۱)
- ۱۷- کدام عبارت نادرست است؟  
 (۱) پلیس اداری از احکام و دستورات استفاده می‌نماید.  
 (۲) فعالیت‌های پلیس اداری جنبه تأمینی دارد.  
 (۳) معمولاً مقامات پلیس اداری زیر نظارت قضایی دادگاه عمومی قرار دارند.  
 (۴) خدمت عمومی معمولاً مدیریت یا انجام یک فعالیت توسط مقامات اداری است.
- (سال ۹۲)
- ۱۸- در حقوق اداری، اعتصاب و تعطیلی دسته‌جمعی کار مغایر کدام اصل است؟  
 (۱) انطباق (۲) تقدم (۳) نفع عمومی (۴) ثبات اداره امور عمومی
- (سال ۹۲)
- ۱۹- کدام گزینه صحیح است؟  
 (۱) حقوق اداری صرفاً استثنائات وارد به حقوق مدنی می‌باشد.  
 (۲) رابطه حقوق اداری و علوم اداری از لحاظ اصول منطقی تباین می‌باشد.  
 (۳) حقوق اداری به‌طور کلی از حقوق خصوصی و مباحث حقوق مدنی مستقل بوده و هیچ ارتباطی با آنها ندارد.  
 (۴) در تعریف حقوق اداری از لحاظ صوری، حقوق اداری متمم و مکمل حقوق اساسی می‌باشد.
- (سال ۹۳)

۲۰- توسعه حقوق اداری در راستای کدام اصل صورت گرفته است؟

(سال ۹۳)

- (۱) اصل تضمین حقوق و آزادی‌های فردی  
(۲) اصل تجزیه‌ناپذیری قدرت سیاسی  
(۳) اصل عدم تبعیض  
(۴) اصل مشارکت در امور عمومی

۲۱- کدام یک از قواعد حقوق اداری نیست؟

(سال ۹۳)

- (۱) سلب مالکیت  
(۲) قرارداد کارگری  
(۳) مقتضیات منافع عمومی  
(۴) امتیازات مقررات عمومی

### پاسخنامه سؤالات چهارگزینه‌ای سراسری فصل اول

- ۱- گزینه «۴»  
 « اداره همواره از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند بلکه فقط در مواقع لزوم و آن هم جهت تأمین منافع عمومی است.
- ۲- گزینه «۴»  
 « برخلاف نظریه دولت- ژاندارم که وظیفه اصلی دولت را حفظ نظم عمومی می‌دانست امروزه با تحول حقوق عمومی نظریه جدید دولت- رفاه به وجود آمده است که مطابق آن وظیفه اصلی دولت تأمین خدمات و منافع عمومی می‌باشد.
- ۳- گزینه «۱»  
 « مقام اداری تابع قانون است و قانون صلاحیت‌های وی را مشخص کرده است و وی نمی‌تواند خارج از صلاحیت‌های قانونی خود عمل کند. مأمور دولت وقتی می‌تواند عملی را انجام دهد که قانون به صراحت اجازه آن را داده باشد و مداخله مأموران دولت در امور خارج از صلاحیت خود قانوناً ممنوع است.
- ۴- گزینه «۱»  
 ۵- گزینه «۲»  
 « بهداشت عمومی از عناصر تشکیل دهنده نظم عمومی به شمار می‌رود و در ردیف امور عمومی قرار می‌گیرند.
- ۶- گزینه «۴»  
 « منع افراد از انجام بعضی از امور مثل منع از سیگار کشیدن در محیط‌های عمومی سربسته، صدور اجازه قبلی مثل اخذ پروانه برای مشاغل مکلف کردن افراد به اعلام قبلی مثل اینکه دولت افراد را مکلف می‌کند که قبل از اقدام به عملی مثل راهپیمایی، مأموران و مقام اجرایی را با تسلیم اظهارنامه‌ای از نیت خود آگاه سازند.
- ۷- گزینه «۱»  
 ۸- گزینه «۳»  
 « اعمال اداری همیشه با استفاده از قدرت عمومی انجام نمی‌شود بلکه فقط در مواقع لزوم و در صورتی که منافع عمومی ایجاب کند و انجام آن عمل از طریق عادی امکان‌پذیر نباشد.
- ۹- گزینه «۳»  
 « سوءاستفاده از قدرت آن است که مأموری تصمیمی بگیرد یا عملی انجام دهد که کاملاً صحیح و جزء صلاحیت‌اش است ولی از انجام دادن آن عمل هدفی را تعقیب می‌کند که به کلی مغایر با هدف اصلی و اساسی قانون یعنی تأمین منافع عمومی است.
- ۱۰- گزینه «۳»  
 « اعمال و رفتار هیئت حاکمه و دستگاه اداری باید محدود به قانون باشد و حقوق افراد ملت را محترم بشمارد و در روابط بین اداره و افراد باید قانون به منظور حمایت از حقوق افراد در مقابل دستگاه‌های دولتی حاکم باشد.
- ۱۱- گزینه «۳»  
 « مقام اداری وسیله‌ای است که توسط آن مردم حق و تکلیف خویش را در امور عمومی اعمال می‌کنند.
- ۱۲- گزینه «۲»  
 « براساس اصل حاکمیت قانون، تمام اقدامات دستگاه‌های دولتی تحت نظارت قانون قرار داده شده و افراد می‌توانند با مراجعه به مراجع قضایی صلاحیتدار قضایی دستگاه‌ها شکایت نمایند.
- ۱۳- گزینه «۴»

۱۴- گزینه «۱»

اصل انطباق مبتنی بر این تفکر است که نیازهای زندگی اجتماعی همواره در حال تغییر و تحول است و منافع عمومی ایجاب می‌کند که سازمان‌های عمومی پیوسته خود را با مقتضیات آن تطبیق دهند. به حکم این اصل دولت حق دارد، هر زمان که بخواهد قواعد و قوانین سازمانی ادارات و نحوه فعالیت آنها را تغییر دهد.

۱۵- گزینه «۲»

۱۶- گزینه «۴»

۱۷- گزینه «۳»

پلیس بر دو قسم است: اداری و قضایی.

پلیس اداری کوشش می‌کند از عواملی که مخل نظم عمومی هستند، پیشگیری کند. پلیس قضایی سعی دارد آن‌هایی را که نظم عمومی را بر هم می‌زند تعقیب کند و کیفر دهد. در سیستم پلیس اداری عمل دولت جنبه منفی دارد. در کار افراد دخالت نمی‌کند و تأمین نیازها و منافع عمومی به عهده خود آن‌هاست و دولت فقط نظارت می‌کند که فعالیت‌های افراد به تعدی و تجاوز نینجامد. فرق پلیس اداری با پلیس قضایی: فعالیت‌های پلیس اداری به لحاظ این که هدف «پیشگیری» از جرایم را دنبال می‌کنند جنبه‌ی تأمینی دارد. در حالی که فعالیت پلیس قضایی تحقیق و کشف جرایم است و جنبه‌ی تعقیبی دارد. امور مربوط به پلیس اداری به عهده‌ی مقامات اداری است در حالی که پلیس قضایی در اغلب کشورها به استثنای کشورهای که پلیس قضایی را تحت نظر وزارت کشور درآورده‌اند به عهده‌ی مقامات قضایی است و به وسیله‌ی ضابطین دادگستری انجام می‌پذیرد.

۱۸- گزینه «۴»

اصل ثبات و مداومت: سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شود و باید به‌طور مستمر و بی‌وقفه به فعالیت خود ادامه دهند و اعتصاب و ائتلاف دسته جمعی کارمندان خود تخلف اداری محسوب می‌شود.

۱۹- گزینه «۴»

از لحاظ صوری حقوق اداری متمم و مکمل حقوق اساسی است و صرفاً استثنائات وارد بر حقوق مدنی نبوده و به‌طور کلی از مباحث حقوق مدنی مستقل نیست.

۲۰- گزینه «۱»

توسعه‌ی حقوق اداری در راستای اصل تضمین حقوق و آزادی‌های فردی صورت گرفته است.

۲۱- گزینه «۴»



### سؤالات چهارگزینه‌ای آزاد فصل اول

- ۱- آیا اداره در انجام وظایف خود همیشه نیازمند استفاده از قدرت عمومی است؟ (سال ۸۱)
- (۱) بله  
(۲) خیر، اداره هیچ گاه از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند.  
(۳) قدرت عمومی ابزار اعمال اداری است ولی اداره در برخی از موارد از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند.  
(۴) اداره فقط با حکم دادگاه‌ها یا دیوان عدالت اداری حق استفاده از قدرت عمومی را دارد.
- ۲- هدف اداره چیست؟ (سال ۸۲)
- (۱) اعمال حاکمیت  
(۲) تأمین منافع و خدمات عمومی در چارچوب قانون  
(۳) اجرای قانون  
(۴) اعمال قدرت عمومی
- ۳- آیا اعمال اداره با استفاده از قدرت عمومی صورت می‌گیرد؟ (سال ۸۲)
- (۱) در همه موارد  
(۲) در هیچ موردی  
(۳) در صورت لزوم  
(۴) در صورت صدور مجوز خاص از جانب رئیس جمهور یا هیئت دولت
- ۴- ویژگی اصلی دولت - رفاه ..... است. (سال ۸۴)
- (۱) ارائه خدمت عمومی  
(۲) ایجاد نظم عمومی  
(۳) عدالت قضایی  
(۴) حاکمیت قانون
- ۵- هدف اداره ..... (سال ۸۴)
- (۱) تأمین منافع عمومی در چارچوب قانون است.  
(۲) اجرای قانون و تأمین عدالت است.  
(۳) اجرای دستورات مقام مافوق است.  
(۴) نظارت بر اجرای قانون است.
- ۶- اداره در اعمال خود: (سال ۸۴)
- (۱) همیشه از قدرت عمومی استفاده می‌کند.  
(۲) حق استفاده از قدرت عمومی را ندارد.  
(۳) از هر وسیله‌ای استفاده می‌کند و عمل اداری مرتبط با نفع عمومی است نه قدرت عمومی.  
(۴) در صورت لزوم از قدرت عمومی استفاده می‌کند.
- ۷- ویژگی اصلی دولت ناظم ..... است. (سال ۸۵)
- (۱) تنظیم ساعات کار مستخدمین و رسیدگی به تخلفات آنها  
(۲) ایجاد نظم عمومی و عدالت قضایی  
(۳) پاداش و جزای شهروندان  
(۴) برنامه‌ریزی منظم امور و نظارت مؤثر بر رعایت انجام آن
- ۸- کدام گزینه در مورد تفاوت و یا تشابه مقام سیاسی و اداری صحیح است؟ (سال ۸۵)
- (۱) هر دو گردشی است.  
(۲) هر دو تابع شایسته‌سالاری است.  
(۳) اولی گردشی است و دومی تداوم دارد.  
(۴) اولی ثابت و تابع شایسته‌سالاری، دومی گردشی و تابع عدالت است.
- ۹- نظارت سیاسی بر اداره می‌تواند شامل چه مواردی شود؟ (سال ۸۵)
- (۱) منحصرأ رعایت قانون  
(۲) رعایت قانون یا مصلحت یا کارایی  
(۳) منحصرأ رعایت برنامه سیاسی دولت  
(۴) رعایت قوانین و مقررات اداری و استخدام و برنامه سیاسی دولت

(سال ۸۵)

۱۰- تفاوت قانون‌گذاری و عمل اداره کردن چیست؟

- ۱) اولی یک بار انجام می‌شود، دومی استمرار دارد.
- ۲) اولی مصالح عمومی و دومی مصالح اداره را تأمین می‌کند.
- ۳) اولی مربوط به حقوق شهروندی و دومی مربوط به تأمین خدمات عمومی است.
- ۴) تفاوت فقط مربوط به مقام انجام دهنده است.

(سال ۸۵)

۱۱- دولت محدود و تأمین حکومت قانون بر اداره مشروط به ..... است.

- ۱) وجود قوانین استخدامی کارآمد
- ۲) تفکیک قوا
- ۳) عدالت اجتماعی و کیفری
- ۴) نظارت سیاسی و اداری

(سال ۸۵)

۱۲- اعمال نظارت سیاسی بر اداره اصولاً کدام یک از نتایج زیر را به دنبال دارد؟

- ۱) اصلاح عمل اداری از جانب مقام سیاسی
- ۲) ارجاع تخلفات احتمالی به مراجع اداری و قضایی و توبیخ مقام اداری
- ۳) رأی عدم اعتماد و عزل وزیر ذیربط
- ۴) ابطال عمل اداری

(سال ۸۵)

۱۳- اعمال اصل حاکمیت قانون بر اداره ..... ممکن گردید.

- ۱) با اصلاحات اداری انجام شده توسط امیرکبیر
- ۲) با تصویب قانون اساسی مشروطه
- ۳) با ایجاد عدلیه و محاکم کیفری
- ۴) با تصویب اولین قانون استخدامی

(سال ۸۷)

۱۴- اصل حاکمیت قانون بر اداره نتایج زیر را دربردارد:

- ۱) ابطال اقدامات مغایر قانون اداره و ایجاد حق و تکلیف بین شهروند و اداره
- ۲) دولت تکلیف‌مدار در اعمال قدرت یک‌سویه اداره براساس قانون
- ۳) دولت قانون‌مدار و توجه انحصاری به شهروند
- ۴) اداره موظف به اطاعت از قواعد حقوقی است مگر به دستور عالی‌ترین مقام اداره، ولی شهروند چنین تکلیفی ندارد مگر به حکم دادگاه است.

(سال ۸۷)

۱۵- از نظر تاریخی رشد ابتدایی حقوق اداری:

- ۱) برای تحقق بهتر خدمات عمومی بود.
- ۲) در جهت حفاظت از حقوق افراد در مقابل دستگاه‌های دولتی بود.
- ۳) در جهت تأمین بهتر نظم عمومی بود.
- ۴) برای ساماندهی مقررات استخدامی بود.

(سال ۸۷)

۱۶- کدام گزینه در رابطه بین اداره و قدرت عمومی صدق می‌کند؟

- ۱) اداره در همه تصمیمات و اقدامات خود از قدرت عمومی استفاده می‌کند.
- ۲) قدرت عمومی همان برتری است که مقام اداری توسط آن منافع خصوصی را تشخیص و حفاظت می‌کند.
- ۳) قدرت عمومی برتری است که قانون برای اداره، در ارتباط با اشخاص خصوصی ایجاد می‌کند.
- ۴) آن دسته از اعمال اداری که با استفاده از قدرت عمومی صورت می‌گیرد جزء حقوق اداری نیست.

(سال ۸۷)

۱۷- هدف اعمال اداری:

- ۱) اجرای قانون است.
- ۲) تأمین منافع عمومی است.
- ۳) حفظ امنیت است با کمترین هزینه
- ۴) تأمین عدالت است با کمترین محدودیت‌های فردی

(سال ۸۷)

۱۸- اعمال اداره:

- ۱) نوعاً غیر انتفاعی یا انتفاعی و در جهت ارائه خدمات عمومی است.
- ۲) صرفاً با هدف تأمین نظم عمومی و اخلاق حسنه تدارک دیده می‌شوند.
- ۳) نوعاً غیر انتفاعی و جهت ارائه خدمت عمومی و نفع عمومی است.
- ۴) صرفاً جهت تأمین منافع عمومی در مقابل منافع خصوصی است.

۱۹- کدام یک از موارد زیر از وظایف دولت‌های ناظم نیست؟  
(۱) امنیت (۲) خدمات عمومی (۳) نظم (۴) عدالت قضایی (سال ۸۸)

۲۰- تأمین منابع مالی برای تولید خدمات عمومی در دولت‌های رفاه اصولاً از چه طریقی باید انجام شود؟  
(۱) فروش خدمات عمومی (۲) اموال ملی (۳) مالیات (۴) نحوه تأمین منابع مالی اهمیت ندارد. (سال ۸۸)

۲۱- برابری افراد در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرایی یکی از اصول شناخته شده حقوق اداری است. در ایران این اصل:  
(سال ۸۸)

- (۱) در قانون اساسی صراحتاً مورد شناسایی قرار گرفته نه در قانون عادی.
- (۲) در قانون اساسی صراحتاً مورد توجه قرار نگرفته و صرفاً یک کلی حقوق عمومی است.
- (۳) در قانون صراحتاً مورد شناسایی قرار گرفته است.
- (۴) اصولاً مورد شناسایی صریح در هیچ قالبی قرار نگرفته است.

۲۲- امور حاکمیتی باید چه ویژگی را داشته باشد؟  
(۱) تحقیق آن موجب اقتدار حاکمیت کشور است.  
(۲) منافع آن بدون محدودیت شامل همه اقشار جامعه گردد.  
(۳) بهره‌مندی از این نوع خدمات موجب محدودیت برای استفاده دیگران نشود.  
(۴) هر سه مورد (سال ۸۸)

۲۳- آشنا نمودن مردم با حقوق و تکالیف خود در رابطه با دستگاه‌های اجرایی:  
(۱) لازم است ولی قانون چنین وظیفه‌ای را برعهده دستگاه‌های اجرایی قرار نداده است.  
(۲) بر عهده آموزش و پرورش است.  
(۳) بر عهده آموزش و پرورش و وزارت علوم است.  
(۴) به موجب قانون وظیفه دستگاه‌های اجرایی است. (سال ۸۸)

## پاسخنامه سؤالات چهارگزینه‌ای آزاد فصل اول

### ۱- گزینه «۳»

اداره همواره از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند بلکه فقط در مواقع لزوم و آن هم جهت تأمین منافع عمومی است. قواعد حقوق عمومی مبتنی بر روابط حقوقی بین افراد و دولت و حافظ منافع و مصالح عمومی است و از امتیازات قدرت عمومی یا اختیارات ناشی از حاکمیت که امتیازاتی خارج از حقوق خصوصی است برخوردار می‌باشد که در آن برخلاف حقوق خصوصی، تساوی اراده طرفین حاکم نیست.

### ۲- گزینه «۲»

### ۳- گزینه «۳»

تبعیت اداره از قانون و نظام ویژه (قدرت عمومی) تا آن جاست که تأمین مقتضیات منافع عمومی به گونه دیگری ممکن نباشد. آنجا که تأمین این منافع از راه اجرای قوانین مدنی امکان‌پذیر باشد، موجبی برای استفاده از امتیازات ویژه نخواهد بود.

### ۴- گزینه «۱»

امروزه نظریه دولت-ژاندارم که وظیفه دولت را تنها حفظ نظم عمومی می‌داند متروک شده و با تحول حقوق اداری نظریه دولت-رفاه جانشین آن شده است که ویژگی اصلی دولت را ارائه خدمات عمومی می‌داند.

### ۵- گزینه «۱»

طبق نظریه دولت-رفاه که ویژگی اصلی اش تأمین منافع عمومی است امروزه هدف اداره تأمین منافع عمومی در چارچوب قانون می‌باشد.

### ۶- گزینه «۴»

اداره همواره از قدرت عمومی استفاده نمی‌کند بلکه فقط در موارد لزوم در جاهایی که نفع عمومی در میان باشد اداره از قدرت عمومی استفاده می‌کند.

### ۷- گزینه «۴»

### ۸- گزینه «۳»

چرخش قدرت سیاسی می‌تواند موجب تغییر نظام سیاسی گردد ولی موجب تغییر مقام اداری نمی‌شود. مقامات سیاسی برای جلوگیری از تمرکز قدرت در دست یک نفر گردشی هستند مثل رئیس جمهور و گردشی بودن مقامات سیاسی از اصول دموکراسی است اما مقامات اداری کمابیش ثابت هستند مثلاً رئیس یک دایره دولتی یا مؤسسه عمومی ممکن است چندین سال ثابت بوده و تعویض نشود. شایسته‌سالاری در مورد مقامات اداری صدق می‌کند اما در مورد مقامات سیاسی صحیح نیست چه بسا مردم کسی را انتخاب کنند که خیلی شایسته نباشد.

### ۹- گزینه «۴»

### ۱۰- گزینه «۱»

قانون‌گذاری یک بار انجام می‌شود بدین معناست که جامعه هر روز نیازمند وضع قانون جدید نمی‌باشد و مجلس درباره یک موضوع یک بار قانون‌گذاری می‌کند. اما اداره کردن طبق اصل استمرار و مداومت امور عمومی تعطیل بردار نیست و اعمال اداره چون مربوط به رفع نیازهای عمومی بوده و این نیازها همیشه وجود دارد؛ بنابراین ادارات و سازمان‌های عمومی نباید دچار وقفه شوند و باید به‌طور مستمر به کار و فعالیت ادامه دهند. مطابق اصل استمرار و مداومت امور عمومی است که باید استعفای مستخدم به‌موجب حکم رسمی مقامات پذیرفته شود و الا استعفای وی کامل نشده و رافع مسئولیت‌های او نیست.

### ۱۱- گزینه «۴»

نظارت سیاسی ← نظارت مجلس بر وزیران

نظارت اداری ← مثل نظارت مقامات مافوق اداری بر مقامات مادون و کنترل و نظارت سلسله مراتبی

### ۱۲- گزینه «۳»

بر طبق اصل ۱۳۷ قانون اساسی وزرا و هیئت وزیران هم به صورت انفرادی مسئولیت دارند و هم در اموری که به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، مسئولیت مشترک دارند که این مسئولیت به مفهوم سیاسی است که ممکن است منجر به سؤال یا استیضاح و یا عزل آنها بشود که این امر نتیجه اعمال نظارت سیاسی بر اداره است.

۱۳- گزینه «۴»

☞ با تصویب اولین قانون استخدامی در سال ۱۳۰۱ شمسی اعمال اصل حاکمیت قانون بر اداره ممکن گردید و هدف آن این بود که برای تمام مشاغل دولتی قانون عام و جامعی وجود داشته باشد و استخدام در تمام وزارتخانه‌ها و سازمان‌ها به یک صورت انجام بگیرد تا همه آنها مشمول یک قانون شده و وضع استخدامی آنها یکسان شود و در سایه حاکمیت قانون هیچ تبعیضی نسبت به آنها وارد نشود.

۱۴- گزینه «۲»

☞ مستخدمین واحدها و مؤسسات دولتی اعم از لشکری و کشوری از حیث تضييع حقوق استخدامی خویش می‌توانند در دیوان عدالت اداری شکایت خویش را مطرح کنند.

۱۵- گزینه «۱»

۱۶- گزینه «۱»

۱۷- گزینه «۱»

☞ هدف اعمال اداری اجرای قانون است.

۱۸- گزینه «۱»

۱۹- گزینه «۲»

۲۰- گزینه «۳»

۲۱- گزینه «۳»

☞ براساس ماده ۲۷ قانون مدیریت خدمات کشوری مردم در استفاده از خدمات دستگاه‌های اجرایی در شرایط مساوی از حقوق یکسان برخوردارند، دستگاه‌های اجرایی موظفانند حداکثر ظرف سه ماه، مراحل، زمان و کیفیت و استاندارد ارائه خدمات و تغییرات آنها را مستند و شفاف نموده و از طرق مختلف به اطلاع مردم برسانند و در صورت بروز هرگونه تخلف، مسئولین دستگاه‌های اجرایی مسئولیت پاسخگویی به مردم و شکایت آنان را به عهده خواهند داشت.

۲۲- گزینه «۴»

☞ طبق ماده ۸ قانون مدیریت خدمات کشوری

۲۳- گزینه «۴»

☞ براساس ماده ۲۶ قانون مدیریت خدمات کشوری دستگاه‌های اجرایی مکلفانند مردم را با حقوق و تکالیف خود در تعامل با دستگاه‌های اجرایی آشنا نموده و از طریق وسایل ارتباط جمعی به‌ویژه صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران سطح آگاهی عمومی در این زمینه را ارتقا داده و اطلاعات لازم را به نحو مطلوب و مناسب در اختیار مردم قرار دهند.

